

2.4.2024

Mikrobilääkeresistenssin torjunnan kansallisen asiantuntijaryhmän kokous (MTKA 1/2024)

Tiistai 2.4.2024 klo 12–14

Paikka: Microsoft Teams -kokous / THL, Mannerheimintie 166, kokoushuone A0 Teoria 1

Kokousmateriaalit:

Sihteerit:

Tutkija Saija Toura, TESO/TEIR
Tutkimusanalyttikko Esko Kettunen, TESO/TEAM

Paikalla:

Ylilääkäri Riitta Niittyvuopio, FIMEA
Erityisasiantuntija Elina Asola, STM (varajäsen)
Johtava asiantuntija Nina Kaario, MMM
Neuvotteleva virkamies Eero Rautiainen, MMM (varajäsen)
Erityisasiantuntija Saija Kalenius, Ruokavirasto
Johtava asiantuntija Suvi Nykäsenoja, Ruokavirasto (varajäsen)
Neuvotteleva virkamies Eeva Nurmi, YM
Infektiosairauksien apulaisylilääkäri Reetta Huttunen, TAYS
Ylilääkäri Kaisu Rantakokko-Jalava, Tyks laboratoriot
Opetusneuvos Dinah Arifulla, Opetushallitus
Johtava asiantuntija Saara Raulo, Zoonosikeskus
Erikoislääkäri Heikki Ilmavirta, Itä-Suomen yliopisto ja ISLAB
Ylilääkäri Emmi Sarvikivi, THL/TEIR
Johtava asiantuntija Saara Salmenlinna, THL/TEAM
Johtava asiantuntija Jari Jalava, THL/TEIR (puheenjohtaja)
Erityisasiantuntija Kati Räisänen, THL/TEAM (varapuheenjohtaja)

Poissa:

Vastaava asiantuntijalääkäri Maija Pihlajamäki, KELA
Eläinlääkäri Katariina Kivilahti-Mäntylä, Fimea (varajäsen)
Lääkintöneuvos Anni Virolainen-Julkunen, STM
Ympäristöneuvos Ari Kangas, YM, (varajäsen)
Hygieniahoitaja Sirpa Ukkola, OYS Infektioyksikkö
Ylilääkäri Sohvi Kääriäinen, THL/TEIR
Johtaja Otto Helve, THL/TESO

2.4.2024

Muistio:

1. Kokouksen avaus ja asialistan hyväksyminen
 - a. Pj. avasi kokouksen klo 12.03, kokouksen asialista hyväksyttiin
2. THL:n pääjohtajan päätös
 - a. Pj. esitteli THL:n pääjohtajan päätöstä, joka on lähetetty jäsenille sähköpostitse ja löytyy myös Teamsin kokouskansioista
3. MTKA:n jäsenten esittäytyminen
 - a. Jäsenet ja sihteeristö esittäytyivät
4. MTKA:n asema ja tehtävät
 - a. Pj. esitteli MTKA:n aseman ja tehtävät, kts. erillinen esitys Teamsin kokouskansiossa
 - b. MMM:n Nina Kaario ehdotti, että ryhmän tehtävistä voisi laatia vuosikellon (vuosittain toistuvat esim. raportoinnit, tapahtumat ja teemapäivät)
 - c. Pj. tiedusteli jäsenten kantaa, pyritäänkö saamaan MTKA tartuntatautilakiin
 - i. Ruokaviraston Saija Kalenius kysyi, onko keskusteltu (AMR-NAP) raportoinnin kansallisesta toteuttamisprosessista
 1. pj. vastasi, että rajat ylittävien terveysuhkien (jonka soveltamisalaan kuuluu AMR ja HLI) kokonaisuuden ensimmäinen raportointikierros on jo toteutettu (THL:n valmiusyksikön toimesta, EWRS) ja seuraava on kolmen vuoden kuluttua. EU:n neuvosto suosittaa, että AMR-NAP arvioitaisiin ja raportoitaisiin vähintään kolmen vuoden välein, TRACSS- (WHO:n) kyselyt toteutetaan vuosittain.
 - ii. MMM:n Nina Kaario totesi, että AMR-NAP vuosittaisen raportoinnin vastuunjako ja hyväksyntäprosessi olisi hyvä määritellä MTKA:ssa
 - iii. Varhan Kaisu Rantakokko-Jalava kysyi muuttuisiko ryhmän asema (olisiko edelleen koordinoiva) jos kirjataan lakiin?
 1. Pj. totesi että turvaisi ja vakiinnuttaisi ryhmän asemaa ja olemassaoloa
 2. MMM:n Nina Kaario ehdotti, että seurataan tilannetta ja kerätään perusteluita lakiin kirjaamista ajatellen.
 3. Ruokaviraston Saija Kalenius kannatti edeltävää puheenvuoroa, vielä ei ole riittävästi tietoa lakiin kirjaamiseksi. Myös raportointiin tarvittava resursointi olisi varmistettava kirjaamalla joko ryhmä tai sen tehtävät lakiin.
 4. PJ totesi, että TT-lain päivitys on käynnissä ja pykälää kirjoitetaan. Nyt on se hetki, jolloin lakiin voidaan saada maininta kansallisesta koordinoivasta ryhmästä.

2.4.2024

5. MTKA:n kokousjärjestelyt

- a. Kokouskutsut, asiakirjat, sähköpostilistat, hybridikokoukset
 - i. Pj. kävi läpi kokousjärjestelyitä
 - ii. Sähköpostilistaa käytetään ensi sijassa kokouskutsujen lähettämiseen, mutta saatetaan tarvittaessa käyttää myös ajankohtaisten asioiden viestimiseen.
- b. TEAMS-kanava:
 - i. Pj. varmisti ovatko kaikki päässeet kirjautumaan Teams-kanavalle
 - 1. Yhdellä jäsenellä asialistan linkit eivät auenneet, toisella Teams aukesi ilman sisältöjä. Muut eivät raportoineet ongelmista.
 - 2. TEAMS-kanavalla ei saa julkaista mitään luottamuksellista tai salassa pidettävää tietoa.
- c. WWW-sivut: [Mikrobilääkeresistenssin torjunnan kansallinen asiantuntijaryhmä](#)
 - i. Verkkosivulla julkaistaan ryhmän varsinaisten jäsenten, varajäsenten ja sihteerien nimet
 - ii. Kukaan jäsenistä ei vastustanut nimien julkaisemista verkkosivulla
- d. Muistiot ja niiden julkaisu
 - i. Kokousmuistio hyväksytään seuraavassa kokouksessa, ja julkaistaan hyväksynnän jälkeen pdf-muodossa verkkosivuilla
- e. Sidonnaisuudet
 - i. Jäsenten tulee ilmoittaa sidonnaisuudet THL:n lomakkeella

6. NAP ja JAMRAI II

- a. Pj. esitteli mikrobilääkeresistenssin torjunnan kansallisen toimintaohjelman (NAP) taustaa, säädöksiä ja Euroopan neuvoston Suomelle asettamia tavoitteita sekä EU-JAMRAI II -hanketta kts. erillinen esitys Teamsin kokouskansiossa
 - i. THL:n Saara Salmenlinna kysyi perustuivatko tavoitteet neuvoston näkemykseen vai oliko kansallisesti mahdollista vaikuttaa tavoitteisiin?
 - 1. pj. vastasi, että kyseessä komission suosituksesta neuvoston asettamat tavoitteet, kansalliset vaikuttamismahdollisuudet olleet vähäiset.
 - ii. OPH:n Dinah Arifulla kysyi onko edellisen toimintaohjelman (NAP) toteutumisesta raportoitu
 - 1. pj. vastasi että 1 raportti laadittu

2.4.2024

- iii. Ruokaviraston Saija Kalenius kysyi olisiko humanipuolella ollut tavoitteita, jotka olisi nähty tärkeiksi neuvoston asettamien lisäksi?
1. pj. vastasi että keskitetyn tavoitteen asetannan haasteena on, että tarpeet voivat muuttua ajan kuluessa
 2. THL:n Emmi Sarvikivi nosti esiin mikrobilääkekulutuksen avo- ja sairaalakulutuksen erottamisen haasteet
 3. Ruokaviraston Saija Kalenius totesi, että eläinpuolen kulutustavoitteissa myös haasteita
7. Klo 13. PowerBI-raportti mikrobilääkekulutuksesta (Piia Rannanheimo, Fimea ja Terhi Kurko, Kela)
- a. Johtava asiantuntija Piia Rannanheimo Fimeasta ja erikoistutkija Terhi Kurko Kelasta esittelivät Mikrobilääkekulutuksen tilannekuva -PowerBI-raporttia. Kuukausittain päivittyvällä raportilla on dataa vuodesta 2019 alkaen. Aluksi keskitytty ihmislääkkeisiin, jatkossa mukaan tulossa myös eläinlääkkeet.
 - b. THL:n Emmi Sarvikivi kysyi, onko tukkumyynnin perusteella mahdollista erottaa mihin käyttöön lääke on todellisuudessa tarkoitettu/mennyt?
 - i. Esittäjä vastasi, että tukkumyynti kuvaa vain sairaala-apteekkiin myytyjä lääkkeitä, ei niiden lopullista käyttökohdetta
 - c. Pirhan Reetta Huttunen kommentoi, että dataa tarkastellessa on syytä ottaa huomioon, että määräyspaikka ja toimituspaikka voivat olla eri asioita. Alueellisessa vertailussa huomioitava myös Uudenmaan hyvinvointialueet ja Helsingin kaupunki (joilla vain perusterveydenhuoltoa) ja HUS-yhtymä (jossa vain erikoissairaanhoidtoa).
 - d. MMM:n Nina Kaario kysyi raportointijärjestelmän kustannuksista
 - i. Kustannukset muodostuvat pääasiassa työaikakuluista. Esittäjän työmääräarvio 1-2 henkilötyökuukautta (myös konsulttityöaikaa)
 - e. Esittäjä pyytää MTKA:n jäsenistön sähköpostilistaa raporttilinkin jakamiseksi
 - i. Kukaan jäsenistä ei vastustanut sähköpostilistan lähettämistä esittäjille, joten sihteeri toimittaa kokoukseen osallistuneiden sähköpostiosoitteet kokouksen jälkeen
 - f. THL:n Saara Salmenlinna kysyi jatkokehittämisen resursseista ja rahoituksesta
 - i. Esittäjä vastasi, että laajempaa jatkokehitystä ei ole vielä suunniteltu
 - g. THL:n Emmi Sarvikivi kommentoi, että TOP 15 -lista on relevantti ainoastaan avohoitolääkkeiden osalta, yleisimmistä sairaalalääkkeistä tarvitaan oma listansa.
 - i. Emmi Sarvikivi ja Reetta Huttunen lupasivat toimittaa ko. listan sairaalassa yleisimmin käytetyistä mikrobilääkkeistä.

2.4.2024

- ii. Ruokaviraston Saija Kalenius totesi, että eläinlääkkeille tarvitaan jatkossa myös oma vastaava listaus yleisimmistä mikrobilääkkeistä.

8. Tiedoksi

a. AMR One Health Network –kokous (Nina Kaario)

- i. Komissio kehittää neuvoston AMR suositusten toteuttamisen seurantaa ja on käynnistänyt tutkimuksen, jonka avulla on tarkoitus parantaa toimenpiteiden hyötysuhdetta. Lisäksi valmistellaan toisen tutkimuksen käynnistämistä: Komissio kehottaa jäsenvaltioita kehittämään Integrated Surveillance Systems (human vet plant and environmental sectors), tämäkin on rahoitettu EU:n taholta, ja ajoittuu kesän 2024 jälkeen (JAMRAI II).
- ii. Kokouksessa painotettiin, että AMR on nyt virallisesti sisällytetty Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EU) 2022/2371 rajatylittävistä vakavista terveysuhkista (ja päätöksen N:o 1082/2013/EU kumoamisesta), johdantokappaleeseen (27), artiklaan 2 ja artikloihin 7-8. Asetusta sovelletaan myös mikrobilääkeresistenssin torjuntaan.
- iii. European Joint Action on Antimicrobial Resistance & Healthcare-Associated Infections (EU-JAMRAI 2)
- iv. Saatavuusongelmien parantaminen: EMA:n mandaattia (2022) saatavuusongelmien hoitamiseen, joka koskee kriisitilanteita, ollaan laajentamassa pysyväksi. Nykyinen mandaatti: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32022R0123>
- v. Kokouksen esitykset ovat saatavilla täältä:
Kaikki sidosryhmät (29.2.2024): https://health.ec.europa.eu/events/amr-one-health-network-all-members-2024-02-29_en
Jäsenvaltiot (1.3.2024): https://health.ec.europa.eu/events/amr-one-health-network-member-states-only-2024-03-01_en

b. Nordic AMR One Health Strategy ja Expert Groups (Nina Kaario)

- i. Työryhmä käsittelee mikrobilääkeresistenssin vastustamista Pohjoismaiden kesken, ryhmä on Pohjoismaiden ministerineuvoston alainen ryhmä <https://www.norden.org/fi/pohjoismaiden-ministerineuvosto>

c. Suomen PJ-vuosi 2025 (Nina Kaario)

- i. Suomi on ottanut hieman etuajassa vuoron hoitaakseen Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajuuskautensa, ja toimii puheenjohtajana vuonna 2025. Käytännössä tämä tarkoittaa myös edellä b.-kohdassa tarkoitetun Nordic AMR One Health Strategy ja Expert Groups vuosikokouksen ja siihen liittyvien valmistelukokousten järjestämistä vuonna 2025. Tänä vuonna 2024 puheenjohtajana toimii Ruotsi:

2.4.2024

<https://www.norden.org/fi/information/ruotsin-puheenjohtajakausi-pohjoismaiden-ministerineuvostossa-vuonna-2024>

- d. Pj. lisäsi, että ECDC:n valmiuden ja varautumisen arviointiin liittyvä maavierailu, joka sisältää AMR-osan, on suunniteltu toteutettavaksi Suomessa 10.-14.6.2024
- e. THL:n AMR uutisointi:
 - i. Ilmavirta H, Ollgren J, Räisänen K, Kinnunen T, Hakanen AJ, Jalava J, Lyytikäinen O. Increasing proportions of extended-spectrum β -lactamase-producing isolates among Escherichia coli from urine and bloodstream infections: results from a nationwide surveillance network, Finland, 2008 to 2019. Euro Surveill. 2023 Oct;28(43):2200934. doi: 10.2807/1560-7917.ES.2023.28.43.2200934. PMID: 37883040; PMCID: PMC10604539.
 - 1. Heikki Ilmavirta kommentoi, että työssä tarkasteltiin kansallista dataa, ja tapaukset painottuvat ikääntyneeseen väestöön (60+) ja miessukupuoleen.
 - ii. 19.1.2024: [Tutkimus: Huumeita käyttävien vakavat MRSA-infektiot ovat lisääntyneet etenkin HUSin alueella](#)
 - 1. Emmi Sarvikivi kommentoi, että ongelma ei rajaudu enää ainoastaan huumeidenkäyttäjiin vaan myös muuhun väestöön, ja terveydenhuollossa havaittu jo rypäitä.
 - 2. Reetta Huttunen kommentoi, että tietyt spa-tyypit aiheuttavat veriviljelypositiivisia infektioita HUS:n lisäksi myös Pirhan ja Varhan alueella
 - iii. 7.3.2024: [Euroopassa on yhä enemmän K. pneumoniae -kantoja, jotka ovat sekä hypervirulenttejä, että laajasti antibiooteille resistenttejä](#)

9. Muut asiat

- a. Dinah Arifulla kommentoi, että Suomi mukana yhteispohjoismaisessa potilasturvallisuusverkostossa [Joint Nordic framework for knowledge and skills in patient safety](#). Suomen projektia vetävät Tuija Ikonen sekä Päivi Nygren (STM), Dinah Arifulla ohjausryhmässä. Ovat rakentamassa koulutukseen potilasturvallisuusosioita, jossa myös infektioturvallisuus on oleellinen osa. Aiemmassa NAP:ssa kehittämiskohteeksi todettiin AMR-koulutuksen kehittäminen kaikilla sote-koulutusasteilla.

10. Seuraava kokous ja kokouksen päättäminen

- a. Seuraava kokous toukokuun loppupuolella, kokousaikakysely lähetetään
- b. Pj. päätti kokouksen klo 13.58.